

ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВА БАЗА ФОРМУВАННЯ ТА ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ

Досліджено інституційно-правову базу формування і захисту інтелектуального капіталу. Зазначено, що правове закріплення певних правил використання результатів інтелектуальної діяльності є необхідною умовою розвитку науки, культури та техніки держави. Проаналізовано законодавство України, міжнародні конвенції і договори та Окінавську хартію глобального інформаційного суспільства, які регулюють захист інтелектуального капіталу.

Встановлено, що категорія "інтелектуальний капітал" на сьогодні має досить значне правове підґрунтя, усі складові без винятку мають правовий захист, але водночас проблема захисту ІК залишається відкритою, оскільки наявні закони не є досконалими, мають свої невизначеності, що і провокує до зловживання та нелегального використання чужої інтелектуальної власності. Тому пріоритетним напрямом правового захисту ІК є вдосконалення існуючих статей та законів.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, людський капітал, інтелектуальна продукція, правовий захист, правова база, закон, конвенція, договір.

Постановка проблеми. На сучасному етапі успішний розвиток української держави безпосередньо залежить від рівня використання та розвитку її інтелектуального капіталу. Адже саме інтелектуальний капітал, який об'єднує наукові, професійні та загальні знання працівників, у своїй взаємодії є корисним активом не тільки конкретної фізичної особи, а і підприємства. Також інтелектуальний капітал є головним чинником забезпечення конкурентоспроможності національної економіки.

Як правило, інтелектуальний капітал, містить нематеріальні активи, а саме інтелектуальну власність підприємства та інтелектуальну власність працівників та організаційний капітал, який, своєю чергою, поділяють на зв'язки з клієнтами та управлінський капітал.

Щодо правового закріплення певних правил використання результатів інтелектуальної діяльності, то воно є необхідною умовою розвитку науки, культури та техніки держави. Виходячи з наведеного вище, вважаємо за доцільне здійснити аналіз вітчизняної законодавчо-нормативної бази стосовно питань інтелектуальної власності, її відповідності міжнародним стандартам та сучасним потребам суспільства.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Питання щодо інституційно-правової бази формування і захисту інтелектуального капіталу висвітлено у працях таких вчених як: Б.Є. Бачевського [12], І.В. Заблудської [12], О.О. Решетняка [12], О.М. Юрченко [15], І.І. Тимошенко [15] та ін.

Метою роботи є дослідження інституційно-правової бази формування і захисту інтелектуального капіталу.

Виклад основного матеріалу. Наявна в Україні нормативно-правова база забезпечує правову охорону об'єктів інтелектуальної власності та порядок їх використання [11]. Законодавство України у сфері інтелектуальної власності поділяють на загальне та спеціальне.

Загальне законодавство у сфері інтелектуальної власності складається з таких складових як: Конституція України, Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Кримінальний кодекс України, Кодекс України, про адміністративні правопорушення, Митний кодекс України, Цивільний процесуальний кодекс України, Господарський процесуальний кодекс України, Кримінально-процесуальний кодекс України, Кримінально-виконавчий кодекс України, Закон України "Про виконавче провадження".

Спеціальне законодавство у сфері інтелектуальної власності: Закон України "Про авторське право і суміжні права", Закон України "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, комп'ютерних програм, баз даних", Закон України "Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування", Закон України "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі", Закон України "Про охорону прав на промислові зразки", Закон України "Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем", Закон України "Про охорону прав на сорти рослин", Закон України "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг", Закон України "Про охорону прав на зазначення походження товарів", Закон України "Про захист від недобросовісної конкуренції", Закон України "Про інформацію", Закон України "Про захист прав споживачів". [15].

В Україні освіта, незважаючи на всі економічні та організаційні труднощі, виконує важливу роль, а саме – формування інтелектуального капіталу країни. Фундаментальне законодавче забезпечення її діяльність одержала у 1991 р., коли Верховна Рада прийняла Закон України "Про освіту". Та вже у 1996 р. Парламент прийняв Закон "Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР "Про освіту". Цей документ охоплює практично весь спектр питань, які пов'язані із функціонуванням галузі освіти [1].

Через два роки, у червні 1998 р., Президент України видав Указ "Про заходи щодо поліпшення функціонування та розвитку загальної середньої освіти". Ним було передбачено заходи, спрямовані на подальше удосконалення організації та діяльності системи загальноосвітніх середніх закладів. Згідно з Указом, Кабінет Міністрів України розробив комплексний план заходів щодо розвитку загальної середньої освіти на 1999-2012 рр., а органи місцевого самоврядування підготували регіональні програми розвитку загальної середньої освіти [8]. Для розвитку інтелектуального капіталу України вагомим значення набув прийнятий у травні 1999 р. Закон "Про загальну середню освіту". Важливість його насамперед полягає у тому, що цей Закон обумовив перехід до 12-річної загальноосвітньої середньої школи [2].

Відповідно до державної програми "Освіта" ("Україна ХХІ століття"), останніми роками, в нашій державі реформується система освіти з метою структурної перебудови спеціальностей, які повинні відповідати економічній системі держави, переходу від концентрованої мережі навчальних закладів до гнучкої, мобільної мережі закладів з урахуванням сучасних економічних, соціальних, культурних, потреб держави і громадян. Отже, можна дійти висновку стосовно того, що система загальної середньої освіти отримала міцну законодавчу базу для свого подальшого формування та розвитку.

¹ Наук. керівник: проф. Б.В. Кульчицький, д-р екон. наук

Щодо системи вищої освіти, то вона визначається Законом України "Про освіту", в якому наголошено на тому, що вона забезпечує фундаментальну наукову, професійну та практичну підготовку за такими освітньо-кваліфікаційними рівнями як: "молодший спеціаліст", "бакалавр", а також "спеціаліст", "магістр" та післядипломна освіта. Із прийняттям у 2002 р. Закону України "Про вищу освіту" [3] процес реформування системи освіти було пришвидшено. Цей Закон, зокрема, визначає структуру вищої освіти, до якої входять освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні.

Але вже у Проекті Закону "Про внесення змін до Закону України "Про вищу освіту" на виконання міжнародних зобов'язань, які були взяті Україною в рамках болонських домовленостей, була запропонована оновлена структура національної вищої освіти. Її складниками є три освітньо-кваліфікаційні рівні – "молодший спеціаліст", "бакалавр", "магістр" і науково-кваліфікаційний рівень "доктор філософії". Ще одним важливим напрямом формування інституційної бази розвитку інтелектуального капіталу суспільства, на нашу думку, є державна науково-технічна політика.

Доцільно зазначити і те, що в Україні вжито низку заходів, які спрямовані на вдосконалення державної науково-технічної політики. Зокрема, прийнято нову Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України, яка передбачає активнішу діяльність держави у науково-технологічній сфері, розширення можливостей використання нових знань та технологій в економіці та інших сферах.

У грудні 1998 р. було прийнято Закон України "Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності", у якому наголошено на тому, що держава з метою постійного поновлення інтелектуального потенціалу суспільства, розвитку та поширення наукової і технічної культури, розвитку новаторства, сприяння творчості працівників наукової та науково-технічної діяльності забезпечує підвищення престижу наукової праці; організовує підготовку та підвищення кваліфікації наукових і науково-педагогічних кадрів у державних наукових установах і навчальних закладах; забезпечує пошук і відбір талановитої молоді, сприяє її стажуванню; сприяє підготовці та перепідготовці наукових і науково-педагогічних кадрів за межами України; запроваджує систему атестації кадрів, сприяє визнанню дипломів про вищу освіту, наукових ступенів та вчених звань на міждержавному рівні, а також встановлює в освітніх програмах обов'язковий мінімум наукових і науково-технічних знань для кожного рівня освіти [4].

Отже, можна зробити висновок про те, що загалом, в Україні створено необхідне законодавче поле, яке визначає правові, економічні та організаційні основи державного регулювання науково-технічної та інноваційної діяльності. Зазначимо і те, що в Україні протягом майже двох десятиліть триває процес становлення національного законодавства, яке визначало б принципи формування основних складових інтелектуального капіталу, а зокрема освіти, як загальної середньої, так і вищої освіти.

У галузі інтелектуальної власності базовим міжнародним правовим документом є Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності. Цю конвенцію було підписано в Стокгольмі 14 липня 1967 р. та змі-

нено 2 жовтня 1979 р. Цю організацію було створено з метою заохочення творчої діяльності, сприяння охороні інтелектуальної власності в усьому світі, а також для модернізації та підвищення ефективності діяльності у сфері охорони промислової власності й охорони літературних та мистецьких творів. Найважливішим документом, ухваленим цією організацією, на наш погляд, є Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятий Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 р. [13].

Цей договір, згідно з преамбулою, покликаний вдосконалювати та підтримувати охорону прав авторів на їхні літературні та художні твори найбільш ефективним та однаковим шляхом, ввести нові міжнародні правила та чіткіше тлумачення певних існуючих правил з метою забезпечення адекватного вирішення питань, що виникають у зв'язку з економічним, соціальним, культурним і технічним розвитком, збереження балансу між правами авторів та інтересами широкої публіки, особливо в сфері освіти, наукових досліджень і доступу до інформації.

Відзначимо і те, що Всесвітня організація інтелектуальної власності має сприяти охороні інтелектуальної власності в усьому світі шляхом співробітництва держав, а у відповідних випадках – у взаємодії з будь-якими іншими міжнародними організаціями та забезпечувати адміністративне співробітництво між ними. Формування національного законодавства про інтелектуальну власність стало можливим тільки з набуттям Україною незалежності. Цьому сприяло прийняття Верховною Радою Декларації про державний суверенітет України, якою було проголошено, що Україна самостійно визначає свій економічний статус і закріплює його в законах.

На сьогодні в Україні правовідносини у сфері інтелектуальної власності регулюють окремі положення Конституції України, Цивільного кодексу України, Кримінального, Митного кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення та ряду процесуальних кодексів, норми 10 спеціальних законів у сфері інтелектуальної власності, близько 100 підзаконних актів [12]. Також інтелектуальна власність регулюється цілим пакетом Законодавчих актів, куди, крім Патентного законодавства та Закону "Про власність", входять такі Закони:

- "Про наукову і науково-технічну діяльність";
- "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі";
- "Про охорону прав на промислові зразки";
- "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг";
- "Про охорону прав на зазначення походження товарів";
- "Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем";
- "Про авторське право і суміжні права";
- "Про охорону прав на сорти рослин";
- "Про кінематографію";
- "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних товарів та фонограм";
- "Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування" [3].

Також створено законодавчу базу щодо захисту прав інтелектуальної власності, яка повинна узгоджуватись із загальновизнаними на міжнародному рівні підходами до забезпечення такого захисту, зокрема з вимогами Угоди про

торговельні аспекти прав інтелектуальної власності Світової організації торгівлі (СОТ). Основні засади інтелектуальної діяльності закладені в Конституції України, відповідно до якої гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості. Держава створює матеріальні умови, надає підтримку добровільним товариствам і творчим спілкам. Конституцією України також закріплюється право автора на свій інтелектуальний продукт: "Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом" [10].

Як зазначено вище, початком становлення законодавства України про інтелектуальну власність потрібно визнати прийняття Закону України "Про власність", який було прийнято 7 лютого 1991 р. Цим Законом результати інтелектуальної діяльності були вперше визнані об'єктами права власності. Першим нормативним актом, який започаткував створення законодавства про промислову власність, було затверджене Указом Президента України "Тимчасове положення про правову охорону об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій в Україні" від 18 вересня 1992 р. Цим Положенням закладені правові засади охорони результатів науково-технічної творчості.

У грудні 1991 р. прийнято Закон України "Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності". А у червні 1993 р. було прийнято Закон України "Про науково-технічну інформацію". Він встановив правові засади створення і користування науково-технічною інформацією, а також визнав науково-технічну інформацію товаром і об'єктом права інтелектуальної власності. У квітні 1993 р. прийнято Закон України "Про охорону прав на сорти рослин", який регулює відносини, що виникають у зв'язку з одержанням, використанням, захистом, відчуженням і припиненням дії права щодо сортів рослин в Україні.

Водночас основним джерелом права інтелектуальної власності є пакет законів, прийнятих у 1993 р., а саме:

- "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі" від 15 грудня 1993 р.;
- "Про охорону прав на промислові зразки" від 15 грудня 1993 р.;
- "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг" від 15 грудня 1993 р.;
- "Про племінне тваринництво" від 15 грудня 1993 р.;
- "Про авторське право і суміжні права" від 23 грудня 1993 р.

У законодавчому порядку в 1995 р. Верховна Рада внесла зміни і доповнення до деяких законодавчих актів України, які стосуються охорони інтелектуальної власності. Доцільно зазначити, що деякі нормативні акти України певним чином стосуються питання інтелектуальної власності. І до таких варто віднести Закони України:

- "Про підприємства";
- "Про зовнішньоекономічну діяльність";
- "Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності";
- "Про охорону атмосферного повітря";
- "Про телебачення і радіомовлення".
- А також такі декрети Кабінету Міністрів:

- "Про державне мито";
- "Про режим іноземного інвестування".

До нормативних актів, як стосуються питань інтелектуальної власності, відносять і постанови Кабінету Міністрів України, а саме:

- "Про мінімальні ставки авторської винагороди за використання творів літератури і мистецтва";
- "Про державну реєстрацію прав автора на твори науки, літератури і мистецтва";
- "Про захист інформації в автоматизованих системах".

Також важливим джерелом права інтелектуальної власності є міжнародні конвенції і договори, до яких Україна приєдналась згодом. Насамперед Україна вступила до Всесвітньої організації інтелектуальної власності. До Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (Паризького акту від 24 липня 1971 р., зміненого 2 жовтня 1979 р.) Україна приєдналась Законом України від 31 травня 1995 р. А Законом України від 27 січня 1995 р. Верховна Рада України ратифікувала угоду про співробітництво у галузі охорони авторського права і суміжних прав країн СНД. Також Україна приєдналась до Всесвітньої конвенції про авторське право. У жовтні 1995 р. Верховною Радою України був ратифікований Договір про законодавство товарних знаків, який Україна підписала у жовтні 1994 р.

У серпні 1999 р. в Україні було створено Державний комітет України з питань науки та інтелектуальної власності, який став правонаступником Міністерства України у справах науки і технологій, Державного патентного відомства України та Державного агентства України з авторських і суміжних прав. Діяльність цього комітету спрямована на цивілізоване використання інтелектуальних продуктів та розвиток об'єктів інтелектуальної власності країни.

Також в Україні напрацьована законодавча база, яка дає змогу боротися з контрафактною продукцією. Починаючи з 1991 р., в Україні прийнято низку законодавчих актів, а також проведено заходи щодо захисту інтелектуальної продукції від недобросовісної конкуренції, які у більшості відповідають світовим стандартам. Так, у Законі України "Про авторські і суміжні права" визначено цивільно-правові способи захисту авторського права, а саме: суб'єкт авторського права має право звертатись до суду з позовом про поновлення порушених прав та припинення дій, які порушують авторське право; про відшкодування збитків (матеріальної шкоди), включаючи упущену вигоду або виплату компенсацій; відшкодування моральної (немайнової шкоди), вимагання прийняття інших передбачених законодавством заходів, пов'язаних із захистом авторського права [5].

У цьому контексті важливим є прийнятий у 2002 р. Закон України "Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування". У цьому законодавчому акті встановлено норми регулювання виробництва інтелектуальної продукції через запровадження жорсткої системи маркування кожного примірника аудіовізуальних творів. Внаслідок цього підприємства-виробники оптичних носіїв інформації змушені були перейти на виробництво тільки легальної продукції [6].

Варто відзначити і той факт, що було внесено зміни і до Кримінального кодексу України, який набув чинності з вересня 2001 р., де згідно із стат-

тею 176, використання комп'ютерних програм без дозволу осіб, які мають авторське право, караються штрафом, виправними роботами, позбавленням волі, з конфіскацією усіх матеріальних носіїв комп'ютерних програм та іншими видами покарань. Інституційна база інтелектуального капіталу містить в собі інститути та інституції, які сприяють розвиткові інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства від 22 липня 2000 р. є одним з основних європейських нормативно-правових актів, які регулюють суспільні відносини у сфері побудови інформаційного суспільства. [14]. У зазначеному документі зазначається, що ІКТ є одним з найбільш важливих факторів, що впливають на формування суспільства XXI ст.

В Європейській Конвенції "Про кіберзлочини" від 23 листопада 2001 р., яка була підписана тридцятьма державами, серед яких і Україна, з метою вироблення єдиної ефективної позиції протидії комп'ютерній злочинності, яка є однією з найнебезпечніших загроз інформаційного суспільства подальшого розвитку набули положення Окінавської хартії. Також Україна протягом років своєї незалежності намагається розвивати власні ІКТ, керуючись постулатами Окінавської хартії глобального інформаційного суспільства і взявши до уваги те, що діяльність у сфері інформаційно-комунікаційних технологій є на цей момент стратегічно важливою і найприбутковішою у світі.

Треба зауважити, що для координації державної політики у галузі інформатизації ще у 1995 р. було створено Національне агентство з проблем інформатизації при Президентові України. Тоді ж Міністерство освіти та Національна академія наук України розробили Концепцію і Програму формування Національної телекомунікаційної мережі установ освіти і науки України з виходом на Інтернет УРАН (URAN – Ukrainian Research Academic Network). А у 1998 р. Верховна Рада України ухвалила закони України "Про національну програму інформатизації" та "Про Концепцію Національної програми інформатизації" [7]. Важливим правовим кроком стала реалізація завдань, зазначених в Указі Президента України від 31 серпня 2000 р. щодо розвитку Інтернету в Україні.

Важливим нормативним актом, спрямованим на формування та розвиток цивілізованих відносин у сфері інтелектуальної власності ми вважаємо Указ Президента України "Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні" № 285/2001, підписаний 27 квітня 2001 р.

Зокрема, зазначеним Указом передбачено комплекс заходів щодо приєднання України до Міжнародної конвенції про охорону прав виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення, підписаної у Римі 26 жовтня 1961 р., Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, підписаного у Женеві 20 грудня 1996 р., Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми, підписаного в Женеві 20 грудня 1996 р., Женевського акта Гаазької конвенції про міжнародну реєстрацію промислових знаків, підписаного в Женеві 2 липня 1999 р., Договору про патентне право, підписаного в Женеві 1 червня 2000 р.

Також Указом встановлювалась необхідність розробки порядку набуття прав інтелектуальної власності на об'єкти, створені за рахунок коштів держав-

ного бюджету та державних цільових фондів, створення спеціалізованої бази даних про винаходи в Україні, запровадження механізмів державної підтримки патентування вітчизняних об'єктів інтелектуальної власності в іноземних державах, нормативного врегулювання методики оцінки вартості об'єктів інтелектуальної власності та впорядкування оціночної діяльності у сфері інтелектуальної власності та інші вимоги [9].

Головне значення цього документа, на наш погляд, полягало в тому, що в ньому передбачалося привести законодавство України у сфері відносин інтелектуальної власності у відповідність до міжнародних угод. І дійсно, згідно з прийнятим Законом України "Про приєднання України до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право" № 2733-III від 20 вересня 2001 р. [13], Україна з 2002 р. є повноправним членом зазначеної угоди, і, відповідно, повинна дотримуватися всіх обов'язків, передбачених договором. Але, на жаль, сьогодні спостерігається регулярне порушення авторських прав (використання неліцензійного програмного забезпечення, виробництво піратської аудіо- та відеопродукції тощо).

Висновки. Отже, проаналізувавши правові аспекти захисту складових інтелектуального капіталу в Україні, можна стверджувати, що ця категорія на сьогодні має досить значне правове підґрунтя, усі складові без винятку мають правовий захист, але водночас проблема захисту ІК залишається відкритою, оскільки наявні закони, статті Кримінального Кодексу України (ККУ) не є досконалими, мають свої невизначеності, що і провокує до зловживання та нелегального використання чужої інтелектуальної власності. Тому пріоритетним напрямом правового захисту ІК є вдосконалення існуючих статей та законів.

Економічна політика держави щодо розвитку інтелектуальної власності не відповідає об'єктивним потребам на етапі формування національного ринку об'єктів інтелектуальної власності. Відповідно існує необхідність її зміни, а саме перехід до переважно економічних заходів, шляхом створення сприятливих умов інтенсифікації інтелектуального виробництва та споживання, які відповідають сучасному етапові науково-технічного прогресу.

Література

1. Закон України "Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР "Про освіту" // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 21. – С. 253-278.
2. Закон України "Про загальну середню освіту" // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 28. – С. 547-562.
3. Закон України "Про вищу освіту" // Голос України. – 2002. – № 43. – 5 березня. – С. 10-15.
4. Закон України "Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності" // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 2-3. – С. 18-33.
5. Закон України "Про авторські і суміжні права" // Галицькі контракти. – 1997. – № 8. – С. 46-52.
6. Закон України "Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування" // Офіційний вісник України. – 2002. – № 21. – С. 24-31.
7. Закон України "Про Національну програму інформатизації" // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – №. – С. 482-493.
8. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження комплексного плану заходів щодо розвитку загальної середньої освіти в 1999-2012 роках" // Бюлетень законодавства і юри-

дичної практики України. Законодавство України про загальну середню освіту. – К. : Вид-во "Основи", "Юрінком Інтер". – № 9. – С. 56-68.

9. Указ Президента України "Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні" від 27 квітня 2001 р., № 285/2001 // Ліга: еліт Закон Copyright: ІАЦ "Ліга". – 2001.

10. Конституція України. – К. : Вид-во "Право", 1996. – 63 с.

11. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 червня 2002 р., № 321-р "Про затвердження Концепції розвитку національної системи правової охорони інтелектуальної власності.

12. Бачевський Б.Є. Потенціал і розвиток підприємства : навч. посібн. / Б.Є. Бачевський, І.В. Заблюдська, О.О. Решетняк. – К. : Центр навч. літ-ри, 2009. – 400 с. Ст 254.

13. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятий Дипломатичною конференцією 20.12.1996 р. (офіційний переклад). [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.rada.gov.ua>.

14. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства від 22.07.2000 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon4.rada.gov.ua>.

15. Юрченко О.М. Нові інформаційні технології у сфері охорони інтелектуальної власності / О.М. Юрченко // Інформаційні технології в економіці, менеджменті і бізнесі. Проблеми науки, практики та освіти : зб. наук. праць IX Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 27-28 листопада 2003 р. – У 2-х ч. – Ч. 2 / редкол.: І.І. Тимошенко (голова) та ін. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – С. 275-283.

Тесля А.И. Институционно-правовая база формирования и защиты интеллектуального капитала

Исследована институционно-правовая база формирования и защиты интеллектуального капитала. Отмечено, что правовое закрепление определенных правил использования результатов интеллектуальной деятельности является необходимым условием развития науки, культуры и техники государства. Проанализированы законодательство Украины, международные конвенции и договоры, Окинавская хартия глобального информационного общества, которые регулируют защиту интеллектуального капитала.

Сделан вывод, что категория "интеллектуальный капитал" на сегодняшний день имеет достаточно значительную правовую подпочву, все составляющие без исключения имеют правовую защиту, но в то же время проблема защиты ИК остается открытой, поскольку имеющиеся законы не являются совершенными, имеют свою неопределенность, что и провоцирует к злоупотреблению и нелегальному использованию чужой интеллектуальной собственности. Поэтому приоритетным направлением правовой защиты ИК является совершенствование существующих статей и законов.

Ключевые слова: интеллектуальный капитал, человеческий капитал, интеллектуальная продукция, правовая защита, правовая база, закон, конвенция, договор.

Teslya A.I. The Institutional Legal Basis for Formation and Defense of Intellectual Capital

The institutional legal base for forming and defense of intellectual capital is studied. Legal fixing of the certain set of rules of using the results of intellectual activity is proved to be the necessary condition of development of science, culture and engineering of the state. The legislation of Ukraine, international conventions and agreements, and also Okinawa Chart of Global Informative Society, which regulate the defence of intellectual capital, are analyzed. The category "intellectual capital" has a considerable legal ground nowadays, all constituents without an exception have legal defense. But at the same time, the problem of intellectual capital is still unsolved as the existing laws are not perfect and are characterized by some vagueness that cause abuse and illegal use of stranger's intellectual property. Therefore the priority direction of legal defense of intellectual property is improving the existent laws.

Key words: intellectual capital, human capital, intellectual products, legal defense, legal base, law, convention, agreement.

ДО ВІДОМА АВТОРІВ СТАТЕЙ

Під час підготовки статей до збірника науково-технічних праць "Науковий вісник НЛТУ України" радимо авторам дотримуватись таких рекомендацій.

Вимоги до оформлення. Обсяг тексту статті – 8-16 сторінок. Мова публікації – українська, російська чи англійська. Формат паперу – А4, поля документа – 2 см по периметру. Електронний варіант потрібно створювати за допомогою текстового редактора MS Word 2003, або використовувати редактор Word молодших версій, але документ зберігати у форматі *.doc. Шрифт – Times New Roman, розмір – 14 points, рядки – через 1.5 інтервали.

Вимоги до структури статті. На початку статті обов'язково проставляють індекс УДК (Універсальної десятикової класифікації), в заголовку українською мовою зазначають: вчене звання, ініціали і прізвище автора (або авторів), науковий ступінь, назва закладу, в якому виконано роботу, назва статті, анотація та ключові слова. Далі – російською та англійською мовами: ініціали і прізвище автора (або авторів), назва статті, анотація та ключові слова. (кожна анотація має бути не меншою ніж 500 знаків).

Автор поданої до друку статті повинен чітко уявити коло читачів, на яке він розраховує. Рекомендуємо дотримуватись деяких загальних правил побудови науково-технічної статті: чітко і зрозуміло сформулювати постановку задачі; доступно викласти методику її розв'язання; зробити висновки – науковцям або дати практичні рекомендації – виробникам. Наукова праця повинна містити необхідні характеристики описаних конструкцій чи схем, але в ній не має бути ні зайвого опису історії питання, ні відомих з підручників ілюстрацій, даних, математичних викладок.

У процесі підготовки рукопису необхідно користуватися науково-технічними термінами відповідно до чинних стандартів на термінологію, наведений матеріал не повинен дублювати таблиці. Скорочення слів, імен, назв у тексті статті не допускаються. Можливе використання тільки загальноприйнятих скорочень – мір (тільки після цифр), хімічних, фізичних і математичних величин. Назви установ, підприємств, марки механізмів і т.ін., що згадуються в тексті статті вперше, необхідно писати повністю (вказуючи в дужках скорочену назву); надалі цю назву можна наводити у скороченому вигляді.

У таблицях необхідно точно вказувати одиниці фізичних величин, у назвах граф слова скорочувати небажано. Таблиці потрібно виконувати переважно вздовж листа з максимальною насиченістю інформації в рядках. Надто громіздких таблиць складати не рекомендується.

Фотографії та рисунки до статті дозволяється подати у окремому файлі у форматі *.cdr, *.tif або *.jpg, 300 dpi, b/w або Grayscale) чи оформлених у середовищі MS Excel. Зверніть увагу, що вони будуть надруковані у чорно-білому варіанті. У тексті статті посилання на ілюстрації беруть в круглі дужки, позиції на рисунках розташовують за годинниковою стрілкою і вони повинні відповідати наведеним у тексті. Окремо подані ілюстрації потрібно на зворотному боці пронумерувати і підписати олівцем.